

Margret Wibmer

De echte reiziger is altijd onderweg. Ook als hij zich niet lichamelijk beweegt, maar wel kijkt en nadenkt. De echte reiziger is altijd in beweging, ook in stilstand, want dan wordt de reis gemaakt in het hoofd en in het hart. Er is geen feitelijke beweging, maar de geest waait alle kanten op. Het hart stuurt in een richting die men niet verwacht. Dan beweegt er een beeld of een plek in je, als een ding, dat soms aangename, maar soms ook krampachtige gevoelens opgang kan brengen. Dan rolt iets een beetje onrustig in je heen en weer. Dan moet je misschien weg. Echt op pad. Wat zoeken.

Margret Wibmer is geboren in Oostenrijk. Zij woonde ook lange tijd in New York en nu is ze al weer vele jaren inwoner van Amsterdam en heeft tentoonstellingen op verschillende plekken in de wereld. Een wereldburger dus.

In hoeverre het reizen zelf invloed heeft op haar werk is niet direct te duiden. Feit is wel dat zij voor de werken hier in de Kunstvereniging terug is gegaan naar New York, naar de plek waar zij woonde, om daar spullen, dingen te kopen die zij in kunstwerken wilde gebruiken. Dat zij de moed had om spullen in New York te kopen, die te laten verschepen naar Nederland om te bekijken of zij er kunstwerken voor deze installatie van zou kunnen maken, getuigt wat mij betreft van durf, van visie en van doorzettingsvermogen.

(Lees vooral ook de tekst in het Bulletin hierover) Om tot finaal werk te komen voor de tentoonstelling heeft zij vele keuzes moeten maken. Niet alleen het springen van haar gedachten en gevoelens zullen enigszins nomadisch zijn geweest. Zij is zelf een beetje een nomade.

Reizen dus toch maar...

Haar uitgangspunt bracht me op het idee om te zien of ik niet ook door eigen, eerder geschreven teksten kon reizen. Om dan te zien of ik op eenzelfde wijze als hoe zij tot een gesampled beeld komt, ook een uiteindelijke, hopelijk substantiële tekst kon schrijven. Dit verhaal dus. Ik reisde een beetje door de taal. Door mijn eigen eerdere taal.

Het is een evident gegeven dat je als kunstenaar niets anders doet dan reizen in de geest.

De blik naar binnen richten heeft het voordeel dat het lichaam niet eerst een afstand hoeft af te leggen om de geest te stimuleren en om eventuele nieuwe belevenissen te vertalen naar een beeld. Deze wijze van werken heeft iets heel puurs. De kunstenaar wil soms best graag opgaan in het object. Soms zelfs voor een deel door uitschakeling van zijn individuele wil. Dan komt er misschien wel iets op gang van een macabere objectiviteit, van een mystieke extase of iets dat met de waanzin, de dood of de liefde te maken heeft. Ik denk dat Margret Wibmers kunst haar vaak een subjectieve toegang geeft tot de wil in haar. Zij heeft haar eigen innerlijke gedrevenheid en intuïtieve ervaringen en die moeten dienen als aanknopingspunt om haar willige kunstenaarsnatuur te sturen, om een proces op gang te brengen. Een kunstwerk is dan een uitgekristalliseerd beeld uit dat proces. Een blik op de kunst van Margret Wibmer brengt een heel persoonlijke schoonheidservaring tot stand. De filosoof zei dat die blik ook de blik van het verzaken is, gericht op het verlangen zelf. Natuurlijk ook van de kunst om de kunst zelf. Naast nog veel meer is het zeker ook de kunst om de verlossing.

Margret Wibmer heeft bij het teruggaan naar de plek waar ze woonde in New York en waar ze al deze objecten heeft gevonden en verzameld, misschien toch het toeval geprobeerd te sturen. Namelijk door keuzes te maken wat wel en wat niet bruikbaar zou zijn voor een beeld. Soms ontdekte zij wat ze al wist, maar ze kreeg ook nieuwe, nieuwsgierig makende impulsen. Haar binding met die New Yorkse plek was feitelijk. Ze had er immers gewoond, maar misschien was er ook sentiment of intense herbeleving van vroegere momenten die ze koesterde in gedachten, gevoelens, in foto's, in dingen en in mensen. Dingen hebben haar intens geraakt. Misschien werd ze er ook intens verdrietig van, van dat terugkeren naar die bepaalde plekken, van het terugkijken. Misschien werd zij er sentimenteel van en wilde zij er in haar kunst iets substantieels mee doen. Maar kunst is meestal niet sentimenteel en als het dat wel is, is het dikwijls drakerige kunst. Of kitscherig.

Zij maakte zo in haar werk van *tijd een beweeglijk beeld van eeuwigheid*. Paradoxaal genoeg gevisualiseerd in stille beelden.

Op pad. Reizen maar weer...

Ook ik reisde verder in de teksten en vond nog dit: dat zij, Margret Wibmer, als dan uiteindelijk aan het maken toe is, in de dag groeide. In haar werken groeide. Dat zij alles om zich heen als ruimte zag. Het lichaam als ruimte, de beelden en foto's als ruimte,

maar ook deze tekst is ruimte en eveneens als een lichaam. De tekst natuurlijk als mentale ruimte. Dat realiseerde ik me wel. Misschien als een stroom van metafysische bewegingen en gedachten. Ik kon evengoed in de taal stappen als in een spiegelbeeld of in een werk van Margret Wibmer. Haar werken hebben deels dus al hun eigen geschiedenis. Dingen hebben voor een deel een eigen realiteit en die wordt door de kunstenaar nu in een andere artificiële realiteit geplaatst.

In de roman **Elizabeth Costello** van J.M.Coetzee, schrijft hij de gedachten van een van de figuranten in het boek over het realisme als volgt op: “Het realisme heeft nooit goed raad geweten met ideeën. Dat kan ook niet anders: realisme is gebaseerd op de gedachte dat ideeën geen autonoom bestaan hebben, maar alleen kunnen bestaan in dingen. Dus wanneer het om ideeën gaat, zoals hier, is men in het realisme gedwongen situaties te bedenken – een wandeling op het land, gesprekken – waarin personages uiting geven aan tegenstrijdige ideeën en ze daarbij in zekere zin belichamen. Het “begrip” belichamen blijkt cruciaal te zijn. In dat soort discussies gaan ideeën niet vrij hun gang, en dat kan ook niet: ze zijn gebonden aan de sprekers door wie ze worden verkondigd en ze komen voort uit het geheel van individuele belangen van waaruit de verkondigers handelen.”

Weer reizen we verder en slaan nog maar eens een nieuwe weg in.

In elk nieuw werk van Margret Wibmer ligt dus door het gebruik van bestaande dingen, ook recent verleden besloten, maar door haar ingrepen ook een nieuwe toekomst. Bepaalde ingrepen kunnen onder het werken zomaar gebeuren. Vaak zie je daarin pas later een zekere kwaliteit. Die probeer je weer mee te nemen naar volgende werken en zo verder. De toekomst van een werk is ongewis. De eerder genoemde Coetzee zegt over de toekomst dat zij niets anders is dan een geheel van verlangens en verwachtingen. Ze bestaat in de geest, heeft geen realiteit. Die toekomst is altijd anders. Mensen hebben geen gemeenschappelijk verhaal van de toekomst. Dus ook niet van de toekomst van de kunst. Soms lijkt de creatie van het verleden wel al onze gemeenschappelijke creatieve energie op te slorpen. Vergeleken met onze verhalen over het verleden, is dat over de toekomst een globaal, bloedeloos geheel, zoals visioenen van de hemel dat doorgaans zijn.

Hoe de toekomstige werken van Margret Wibmer er gaan uitzien? Gelukkig weet niemand dat.

Eerst maar eens genieten van wat we hier nu zien en dan eventueel maar weer reizen. Dingen ervaren en dingen vinden. Terug naar wat nu je huis en thuis is en weer verder werken. Weer

van alles laten gebeuren. En vast steeds op het hoge, artistieke niveau dat we tot nu toe al zo vaak hebben kunnen zien. Daar twijfel ik geen moment aan.

Voorwaartse beelden dus. Ook dat kwam al eerder voor in een tekst en ik sluit er mee af:

Voorwaartse beelden

*We keken uit vensters en legden de beelden
in foto's vast. En of nu later het wapperend
gordijn de werkelijkheid terugbracht, was
onbelangrijk. Het zicht ging immers ook
naar binnen, waar de herinnering zich al
schurkte tegen een komend verlangen.
De weg terug zou er nog wel heel lang zijn,
terwijl onze taal anders zou worden,
rijker, soms gebroken, soms stil.*

*De blik ging over de bergen, de baaien
en tenslotte over het gezicht naar binnen,
open en gevangen tegelijk uit vrije wil.*

Arno Kramer

25 februari 2006